ANTONII GVAERINII EPISTOLA AD

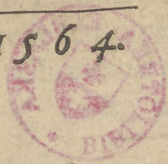
Franc. Balduinum aposta-
tam Ecebolium:

De Christiani iurisconsulti
officio.

HEBR. X.

*Horribile est incidere in manus
Dei viuentis.*

1564.

Socrat. Histor. Eccles. lib. III. Cap. XIII.

Ecebolius Constantinopolitanus sophista, cum Imperatorum se ingenijs accommodaret, vehementer Christianum esse se simularat: sub Iuliano vero truculentus gentilis apparuit: ac rursus post Iulianum Christianus esse voluit. Etenim ante portam oratorij se ipse pronum in terram proijciens, clamauit: CALCATE ME SALEM INSIPIDVM. Ad hunc modum leuis & mobilis Ecebolius & ante & post Iulianum fuit.

ANTONII GVAERINII AD FRANC. Balduinum apoſtatam Ecebolium Epiſtola,

De officio pij & eruditi iuriſconſulti.

T SI vereor, ne, cùm irriſor & cõtemptor obiurgationum eſſe ſoleas, id mihi vſu veniat, quod ſapienter Salomon ſcribit, Qui caſtigat irriſorem, contumelias accipit: & qui improbum coarguit, maculam ſibi cõtrahit: nimirum propter calumnias quibus ſe poſteà homo improbus vlciſcitur: tamen vnum hoc etiam pietatis tuæ periculum facere ſtatui, ea quidem lege atque omine, vt ſi te medicinam ferre non poſſe animaduertã, Hippocratis deinceps præceptum ſequar, qui deſperatis adhiberi remedium vetabat. Ea verò de quibus hoc tempore monere te ſtatui, primùm ad Religionẽ, & fidei Chriſtianæ pietatem per-

tinent: deinde ad ſummam iſtam quam in te eſſe putas eruditionem: vt etiam dę optimis libris tuis (quibus omnes iam ſtudioſorùm bibliothecas replere conatus es) nonnihil diſſeratur. Ergo quod ad religionem attinet, hæc ferè ſunt, Balduine, quæ plerique omnes amici ac familiares in te tui reprehendunt: primũ, quod cùm annos ab hinc plus minus octodecim, patria propter religionis cauſam profugus Argẽtoratum profectus eſſes, ibíque te in Gallicam eccleſiam recipi poſtulaſſes, ac propterea verboſiſſimam fidei tuæ confeſſionem publicè in templo non infrequenti hominum conuentu magna & confidenti voce pronunciaſſes, vt ad ſacræ Cœnæ & corporis Chriſti communionem reciperceris: poſteáque te Geneuã ad Caluinum contuliſſes: ibîque aliquandiu communem cum illis religionem profeſſus, conſtitiſſes: illico tamen, mutata ſententia Luteciam te receperis, vbi non ſatis Chriſtianæ religionis puritatem obſeruaſſe: nonnunquam etiam templa idololatrica frequentaſſe diceris. Alterum, quòd cùm paucis pòſt annis Geneuam Lutecia reuerſus eſſes, & à

Caluino vt te ſuas in ædes conuictúmque reciperet, impetraſſes: ſex ibi ſeptémue menſes apud eum ita vixeris, vt & Dominicam cœnã (vbi tẽpus venerat) cum alijs participares, & in publica (vt vocant) congregatione cõſeſſúque paſtorũ & doctorũ hominum, tanquam Saul inter Prophetas, verba de rebus ſacris faceres: poſtea tamẽ mutata ſententia Biturigas ſis profectus: vbi in iuris profeſſorum collegium cooptatus, ad religionem papiſticã rediſti: ſtatis diebus, Miſſis & pompis ſolẽnibus ac ſupplicationibus cum alijs doctoribus interfuiſti: qua de cauſa pro defectore & apoſtata à pleriſque habitus ac numeratus es. Tertium eſt, quòd cùm aliquot pòſt annis tertiùm te ad Eccleſiam Chriſti & Academiam Heidelbelgenſem cõtuliſſes, ibique nonnullæ de cœna Dominica inter doctos viros diſſenſiones natæ fuiſſent: tu eam ſententiam quæ Gallicarum Eccleſiarum eſſe dicitur, quamque antea ſemper poſt agnitam Euangelij veritatem probaras, amplexus eras, defenderas, partim odio vnius aut alterius, partim etiam, vt magnis quibuſdam viris aſſentareris, vehementiſſimè

acerriméque contra fidem & cōſcientiam tuam oppugnaſti. Quartum, quòd nuper in Galliam profectus continuò te in illius clientelā dedidiſti, imò totum te illi tradidiſti, atque adeò mancipaſti, quem conſtat religionis Euangelicæ hoſtem antehac infenſiſſimum fuiſſe: cuiuſque os, atque aſpectum ne nunc quidem quiſquam pius propter recentem ſuperiorum annorum memoriam ferre poteſt: tametſi quò facilius illam Apoſtaſiam tuam tegeres, poſteà te in alterius Euangelici Principis clientelam inſinuare conatus es. Quintū, quòd dum in illa aula Gallica verſareris, apud illuſtriſſimum Germaniæ Principem electorem Palatinum herum tuum accuſatus multorum & literis & ſermonibus fueris, quòd Euangelicos Germaniæ principes dixeris mutatæ religionis pœnitere: in Germania nullam ſupereſſe religionē: qua de re multorum te Germanorum querelas, nonullius etiam Thraſymachi minas, coràm in ipſa Gallia, audiſſe, negare non potes.

Quæ quidem omnia ſummatim ad religionis deſertionem pertinentia, eiuſmodi, vt opinor, Balduine, eſſe vides, vt facilè

intel

intelligas, me non ſine grauiſſimis & maximis cauſis inſtituiſſe hanc tibi ſiue admonitionem, ſiue mauis obiurgationē Chriſtianam mittere. Quod enim ſummum & extremum in homine crimen eſt, his paucis capitibus in te reprehenditur: nimirum Apoſtaſia, ſiue defectio ab agnita & ſuſcepta religione: neque ea ſimplex, ſed & triplicata & quadruplicata: vt iam vetus illud de te Duareni tui vaticinium reipſa cōprobare videaris, qui te Ecebolij cuiuſdam diſcipulum (de quo apud Euſebium memoratur) quodam (vt ſcis) in libello ſuo appellat: quòd is ethnicus cùm eſſet, metu tamen Conſtantij imperatoris ſimulaſſet ſe Chriſtianum eſſe: deinde Iuliani tempore ad Paganiſmū redijſſet. Rurſus Imp. Iouiniano qui ſe Chriſtianū profitebatur, reuerſus ad Eccleſiam, atque ante fores templi proſtratus magna voce clamaſſet, Conculcate me ſalem inſulſum. Hæc, Balduine, ſi ex Chriſtiani iuriſconſulti (qualē te olim haberi voluiſti) officijs ratiocinari volumus, ſane magna & grauia ſunt. Mihi quidem ita grauia videntur, vt quoties de ijs cogito, toto plane & corpore & animo

cohorreſcam. Nam in Eccleſia publica palam, multis audientibus, religionem Chriſtianã profiteri: poſtridie ad ſacroſanctam corporis dominici cœnam accedere: denique toties & Geneuæ & Argentorati, tot hominibus inſpectantibus, cœnam dominicam cum alijs participare: nunc autem ad papatũ &, tanquam canis, ad vomitum reuerti, eccleſiaſque illas tam infeſto animo inſectari: ecquid tandem aliud eſt, quàm quod Apoſtolus ad Hebræos ſcribens appellat, Denuo Chriſtum crucifigere, eiuſq; mortem ludibrio habere? Itaque mirum non eſt, ſi te tanti nunc ſceleris furiæ vlciſcantur: præſertim cùm idem eodem loco ſcribat, fieri non poſſe, vt qui ſemel illuminati fuerint, ac donum cœleſte guſtauerint, participeſq; ſpiritus ſancti fuerint, guſtarintq; bonum Dei verbum: ſi relabantur, ad bonam frugem redeant: quippe qui denuò filium Dei, quantum in ipſis eſt, crucifigant, ludibrioq; habeant.

Venio iam ad doctrinã & eruditionem tuam, quæ te nobis adeò inflatum ac tumidum redidit: de qua patieris me liberè tecum & certa quadam ratione diſputare.

In

In omni doctrina, Balduine, tria summi semper ac sapientes viri desiderarunt: Naturam, artem & exercitationem: cuius rei testimonia, quia nota tibi esse cõfido, non proferam. Naturam, id est ingenium, perspicientiam, acumen, solertiam, in te desiderari, tibi (si me audies) paucis demonstrabo. Nam primum omnium cùm annos iam viginti (quemadmodum tute nuper in tuo De historia mundi libro testatus es) in tuo ciuili iure interpretando verséris, nunquam tamen quicquã in illo eximium ac singulare excogitasse, vulgò ab omnibus dictitaris: siue in materia aliqua nouo & singulari modo explicanda, qua in re lauream ac triumphum suum ponere vestri ordinis homines consueuerunt: siue in tollendis legum vestrarum mendis, quæ (vt innumeros affirmare audiui) planè innumerabilia sunt: cùm tamen ipse fatearis hoc tẽpore præcipuã laudem iuris professorum hanc esse. Quòd si meum tibi testimonium suspectum est, ecce alium tibi iudicem fero: quem tu tum propter summam eius eruditionẽ, tum etiam quia eum multis in libris tuis eximijs ornas laudibus:

nunquam, vt ſpero, tanquã iniquum eiurabis. Is eſt Iacobus Cuiacius, quem tu paſſim (vt dixi) laudibus in cœlum, merito certè ſuo, ferre ſoles. Apud eum igitur ſpõſione te prouoco, NI CVIACIVS Balduinũ nihil in iure ciuili acutè vnquã excogitaſſe, nihil denique præſtantis ingenij laude dignum adhuc præſtitiſſe, libros illius nihil niſi confuſam Pandolabi farraginem eſſe iudicet. Huc accedit quòd quæ ab alijs tradita tuos in libros etiam laudatis authoribus transfers, ita ſine iudicio & delectu tranſcribis: vt ſi duæ pluréſue ſint diſſentientes inter ſe doctorum hominum ſententiæ, ibi tu tanquam pedibus in luto demerſis nutans, titubans, æſtuans, quam te in partem contorquere debeas, neſcias: & quaſi alio in mundo (quemadmodum in veteri prouerbio eſt) verſeris, ſic ambiguus animi atque incertus, adſcribas, Quidam ita putant, alij ita legunt: Nonnulli autem ſic ſentiunt: cum ad extremum neque ſententiam tuam aſcribas, neque aliorum pugnantiſſimas inter ſe opiniones refutes. Id quod vel in locis inſignibus abs te fieri, teſtimonio erunt ea quæ iuris quidam

dam studiosus mihi in tuis Institutionum commentarijs ostendit: pag. 31. 233. 434. 642. 596. 448. & alijs locis innumeris. Ego verò nuper in illo tuo libro, quem de historia vniuersa inscripsisti, pagina 185. animaduerti tale quiddam, quod mihi sanè de ingenij tui tarditate, ne dicam stupore, dubitationem omnem abstulit. Quum enim in eo qui vniuersi generis humani historiã literis mãdare instituit, nihil ferè tantopere desideretur, quàm certa quædam definitio ac dinumeratio annorũ mundi: qua de re variæ sunt doctissimorum hominum multiplicesque sententiæ: tu tamen vbi ad illum locum peruenisses, quasi pendiculans atque oscitans, Hieronymus, inquis, numerat vsque ad Christum annos 3952. Eusebius verò plus quinquies mille ducẽtos: doctissimi hac ætate homines, 3962. Scio à nonnullis plures adijci: sed parum interest, notúmque est vetus illud, Et quod excurrit. Agnoscis (vt opinor) Balduine verba ista tua: siquidem hæc verba sunt, potius quàm ridiculæ cæci alicuius de coloribus disputantis coniecturæ. quod profectò parum isti tuæ arrogantiæ & superbiæ

biæ conueniebat: qui quum hiſtoriā mundi te nobis traditurum profitearis, quo in loco iudicium ac doctrinam tuam oſtentare debuiſti, ibi quaſi neque cœlum neque terram attingas, quid alij ſenſerint profers: quid tui iudicij ſit, enuntiare non potes. Vnde quantum à natura ad magnarum artium diſciplinam adiutus ſis, cuiuis facilè intellectu eſt.

Iam verò quod ad artem attinet (quæ quidem enumerationis noſtræ pars fuit altera) paucis tecum agam. Quum Dialecticam veram, eámque ſolam diſputandi artem eſſe conſtet: Iuriſprudentiæ autem maxima & potiſſima pars in diſputando poſita ſit: ecquanam tu fronte, qui Dialecticam non modò pictam, ſed ne in ſomnis quidē vnquam vidiſti, vllam tibi iuriſprudentiæ laudem arrogares? Iuris ciuilis ſtudium in diſputando potiſſimū verſari, teſtis eſt Quintilianus libro XII. capite II. Te porrò Dialecticam ne primoribus quidem libris vnquam deguſtaſſe, imò verò ſemper ab eo ſtudio quaſi difficultatibus quibuſdam obſtructo abhorruiſſe, nō modò ex omnibus ſcriptis tuis apparet, in quibus

bus ne tenuiſſima quidem Dialecticorum verborum mentio eſt: verumetiam millies ex tuo ipſius ore auditum eſt: quum naturalem tantùm Dialecticam neceſſariã eſſe prædicares.

Reſtat vt de exercitatione dicamus: quã ſi tibi propterea cõcedendam putas, quòd (vt antea diximus) annos iam viginti Ius ciuile profeſſus ſis, vide ne duo tibi hæc obſint, alterum quòd vbi ars nulla eſt, ibi nulla exercendi facultas eſt: Itaque vulgò eos qui Muſicæ artis imperiti ad fidiũ ſe ac neruorũ ſtudiũ cõferunt, etiamſi annos (vt tu) viginti eo ſe in ſtudio noctes diéſque fatigent, nunquã tamen vllã eius artis laudem eximiam adipiſcuntur. Alterum eſt, quòd ſi forum (vt Iuſtinianus veſter, réſque ipſa teſtatur) vſúſque & (vt vulgus loquitur) practica Iuriſconſultos bonos facit, tu qui nullo vnquam in foro verſatus es, non admodum magnam tibi ex Iuriſprudentia laudem arrogare potes.

Verùm hæc fortaſſe infinitius diſputantur: itaque paulò preſſius agendum eſt: atque ad teſtimonia ipſa, & (vt vos dicere ſoletis) in rem præſentem veniendum. Dicendum

cendum, inquam, aliquid eſt de optimis libris tuis, quos iam magno ſanè numero per hoſce totos quindecim annos peperiſti. Ac primùm de ipſis commẽtariis, quos tuo nomine in Inſtitutiones Iuris ciuilis inſcripſiſti. Mi optatiſſime Balduine, quid expalluiſti? leniter tecum & familiariter (quemadmodum Chriſtianæ charitatis ratio poſtulat) agere inſtitui. tantùm dicam, Tu quum adoleſcens Gabrielẽ Brectanũ clariſſimum Iuris Doctorem Louanii aliquot annos audiſſes, eiúſque dictata vel tua vel aliorum diligentia deſcripta apud te haberes, è Belgia patria tua propter Euã gelii cauſam ſcilicet profugiſti, magnum illud volumen interire flammis Chriſtianorum ſinere noluiſti: tecum illud tanquã Palladium ex Troiæ incendio, aſportaſti. Quum Lutetiam perueniſſes cum Tiletano typographo pactus es: coronatis aliquot acceptis, Præceptoris tui vigilias illas & lucubrationes malus auctor emptori bona fide accipienti vendidiſti: eáſque hoc titulo atque inſcriptione promulgandas imprimendáſque curaſti: FRANCISCI

BAL

BALDVINI IVRISCONSVLTI IN INSTITVTIONES IVRIS CIVILIS COMMENTARIA. Hæc ſunt in adoleſcentia tua iacta abs te probitatis ingenuitatíſque fundamenta, hoc pudoris ſpecimen: quod an ſæpenumero tibi tum Biturigibus, tum aliis in locis obiectum, exprobratum, criminis loco datũ ſit, ſatis (vt opinor) adhuc meminiſti. Sed quoniam aliquam eius facti tui excuſationem etiam in ſcriptis tuis afferre ſoles: dicis enim te prima commentariorum illorum tanquam lineamenta ex Brectani præceptoris tui dictatis duxiſſe: multa verò poſtea de tuo addidiſſe: videamus quinam illi colores fuerint, quibus te informatam à præceptore tuo picturam illuſtraſſe prædicas. Sic enim tum quod in te ingenii acumen ſit, tum etiam quanta hiſtoriarum cognitio, de qua tu tantopere te diligis, ac magnificè circunſpicis, planius ac certius intelligemus. Pag. 109. Sub titulo, De capitis diminutione, hunc ad illa prima præceptoris lineamenta, quibus ille Capitis diminutioné interpretabatur, coloré ex tuis

λυκήθοις addidiſti: *Cicero in Verrinis vocat demptionem de capite, quam nos capitis diminutionem appellamus.* Præclarè ſané & luculẽter, Balduine, valdéque ad inſtituti tui rationem accõmmodaté. Cicero in illis orationibus Verrinis accuſabat Verrem, quòd ex duabus frumenti Siculi ſummis (quarum potiorem partem Siculi Græcè κεφάλαιον, Cicero Latinè caput appellabat: alteram verò acceſſionem:) partem aliquam de illa potiore ſumma, id eſt de capite detraxiſſet. Eam rem idem oratoriè exaggerans, crebrò de capite demptionem inculcat. Typographus cùm indicem conficeret, in litera C. locum illum notauit. Tu qui ex indicibus librorum ſummam iſtam doctrinam tuam hauſiſti, quum vocem illam animaduertiſſes, ſtatim hanc obſeruationem tuam, quaſi colorẽ ad illa rudia & inchoata præceptoris tui lineamẽta, adhibuiſti. qua ex te nobis de ſummo ingenij tui acumine exiſtimandi copiam feciſti. Ex eodem pigmentorum genere illud eſt pagina 139. *Eſt autem ius trium liberorum admodum vetus, nempe à tempore illorum tergeminorum Horatiorum, in quorum gratiam fuit ſtatutum, vt quibus*

trini

trini eſſent liberi, quum ex publiquo ij alerentur, vſque ad pubertatis annos tribueretur patria poteſtas ſine onere & ſumptu educationis, vt ait Dionyſ. Halicarn. lib. 3. ἐστὶν καὶ νόμος, *&c.* Hæc, mi Balduine, tua verba, vt opinor, agnoſcis. nunc mihi velim reſpondeas, vtramne maiorem in te eſſe debeamus dicere, vel vel ingenii præſtantiam vel hiſtoriæ cognitionem? Ius quod trium liberorum appellatur, neque vno eos partu editos eſſe poſtulat, neque natis ipſis, ſed eorum parentibus emolumentum affert: veluti vt à ciuilibus muneribus, à tutelis & curationibus excuſentur. At ius tergeminorum & vno partu ternos edi poſtulat, & ipſis tergeminis honorem afferebat. Siquidem honoris cauſa de publico vſque ad pubertatem alebantur. Quod tu ſi Græcè intellexiſſes, ex illis Dionyſij, quæ ſubiecisti, verbis cognoſcere potuiſſes. οἷς γένονται τριδύμοι παῖδες, ἐκ τοῦ δημοσίου τὰς τροφὰς τῶν παίδων χορηγεῖσθαι μέχρις ἥβης. Quod ſi tantus hiſtoricus, quantum te vano quodam opinionis errore nobis fingis, fuiſſes: non paulò commodius ſic ſcripſiſſes: Eſt autem ius trium liberorum admodum vetus. Nam

B Plut

Plutarchus scribit Numæ temporibus ius hoc fuisse, vt eiusmodi matres neque in tutela essent, & viuo patre facere testamentum possent. Sed quid ego ineptus hæc disputo? quum enim ita hæc nuper scripsissem, & studioso cuidam ostendissem, demonstrauit ille mihi repente tuum quendam librum de lege (vt opinor) Papia, cuius pagina 112. tute ipse tuo te gladio iugulas, tuámque ipse ineptiam coarguis. *Non est itaque* (inquis) *generaliter illud huic legi ascribendum: non magis quàm ius tergeminorum, quod etiam audio imperitè & ineptè confundi cum iure trium liberorum. Tempore regis Tullij Hostillij propter tergeminos Horatios lata lex est, vt pater tergeminorum ex publico ad eos ad pubertatem vsque alendos, alimenta acciperet. Dionysius Halicarnassæus qui tempore Augusti vixit, sua adhuc ætate seruatam Romæ fuisse narrat. Qui putant idem tributum fuisse patri trium liberorum, viderint saltem, an ærarium Pop. Rom. potuerit tantos sumptus ferre. Certè Dionysius scribit, datũ hoc fuisse quibus essent παῖδες τρίδυμοι, non autem τρεῖς simpliciter.* Quibus ex verbis de mentis tuæ cæcitate licebit cuiuis existimare: qui cum arrogantia & fastu tantopere

pere turgeas, aperte tamen te INEPTVM atque IMPERITVM appelles, tuamq; ſtultitiam ipſe non tantum coarguas, ſed etiã irrideas. Innumerabilia autẽ eiuſmodi Emblemata tua ſunt, quibus illos præceptoris tui rudes & impolitos commentarios exornaſti. Sed ne infinitus ſit labor, vnum etiã proferre cõtentus ero. Is eſt ſub tit. de donat. pag. 237. vbi quũ Iuſtinianus veſter dixiſſet, exemplum mortis cauſa donationis extare apud Homerum, vbi Telemachus donat Piræo: cùm illud aſcribere deberes, quod in manibus omniũ eſt, quódque vel ex puerili Iuſtinopolitiani cuiuſdã ad verbum interpretatione condiſcere potueras, Telemachum ex illa peregrinatione reuerſum, qua patrem Vlyſſem inueſtigarat, à Piræo qui comitatus illum fuerat, monitum fuiſſe vt ea munera quæ rex Menelaus illi dederat, quæſitum mitteret: Telemachum autem reſpondiſſe, ſi quid ſibi humanitus contingeret, ſe illi ea munera dono dare: cùm (inquam) illa notiſſima aſcribere potuiſſes, tamẽ illud te aſcribere non puduit, *Locus eſt Odyſ. 17. vbi reuerſus ex agris Telemachus, poſtquam reducẽ patrem*

ſuum agnouiſſet, excipitur à Piræo: à quo rogatus, &c. Quibus in tuis paucis verbis mirantur omnes iſta tria tanquam lumina & pigmenta: quibus tu ingenioſè ſanè & antiquo artificio rudia illa præceptoris tui lineamenta colluſtraſti. Primum eſt, Telemachum ex agris reuerſum: alterū, Agnouiſſe parentem reducem: poſtremum, A Piræo exceptū: quorum ſi qua in vllis Homeri libris, vel minima ſuſpicio eſt, volo me Homero ipſo cæciorem eſſe prædices.

Ex eodem genere illud eſt, quod mihi quidam in eo libello indicauit, quem tu, Edicta Principū de Chriſtianis inſcripſiſti. Cicero in Oratione pro Sexto Roſcio, accuſatores comparat canibus, qui Capitolium aſſeruabant: & ait, Si canes interdiu latrent, quum aliquis veneratum deos venerit, iis crura eſſe ſuffringenda. Deinde quum calumniatores eorum ſimiles eſſe dixiſſet, ſic infert: Crura quidem nemo vobis ſuffringet: ſed ſi me iſti audierint, &c. Tu verò, vt intelligamus te antiquitatum Romanarum æquè vt reliquarum hiſtoriarum peritum eſſe, pag. illius libelli 92. ſic ſcribis: *Cicero ſcribit fuiſſe hanc veterem calum-*

niatorum

niatorum pœnam, vt crura ijs confringerentur. Nimirum quemadmodum nostris temporibus Germanorum instituto grassatoribus ossa & membra franguntur: quod genus pœnæ vulgò, Rotæ supplicium appellant. Qua in re singularem tuam, Balduine, historiæ scientiam, tãquam in speculo nobis cognoscendam præbes. Nam si quod esset ἁμάρτημα μνημονικόν, qualia nonnunquam apud optimos & præstantissimos quosque scriptores eruditi viri deprehẽdunt, dignus aliqua fortasse excusatione lapsus ipse tuus videri posset. Verùm istud tuum in historia Romana peccatum, tantum, tam ridiculum, ac tam absurdũ est, vt qui illud animaduerterit, nunquam dubitarit summam in te historiarum omnium ignorãtiam esse profiteri: cùm quidem Antiquitatum Romanarum prima hæc quasi elementa esse cõstet, Portia & Sempronia legibus, ciuiũ Romanorum corpora vetusto cruciatuum genere exempta fuisse: Rotæ supplicium ne homicidis quidem & grassatoribus cõstitutum fuisse. Calumniatores autem vbinam gentium tanto ac tam acerbo supplicio cruciatos fuisse legimus? Tametsi cùm

iſtud te exiſtimaſſe video, vehementer equidem mirari ſoleo, quòd non accuratius tibi ab iſta calumniandi conſuetudine temperes, quam in tuis ſcriptis perpetuò retines. Verùm hæc quidem de iis floſculis, quibus optimos tuos libros exornare conſueuiſti hactenus. Ex iſtis enim perpaucis quæ à me tanquam exempli loco prolata ſunt, ſummam tuam hiſtoriarum ſcientiam, tanquam ex vnguibus leonem cognoſcere licebit.

Pauca nunc de reliquis tuis libris dicenda ſunt, ac primùm de eo quem aduerſus Duarenum Iuriſconſultum aliquot ab hinc annos ſcripſiſti: in quo quum alia complura, tum verò in primis illud reprehendi ſolet: quòd quum Duareni aduerſus te accuſationi reſpondere inſtituiſſes, veſana quadam & prodigioſa, & ante hoc (vt opinor) tempus inaudita ambitione mentiri auſus eſt, Omnes totius Europæ Iuriſconſultos Chriſtianos ad cauſæ tuæ patrocinium ac defenſionem accurriſſe. Librũ enim illum, quem te & ſcripſiſſe & tuis ſumptibus imprimendũ curaſſe conſtabat, hoc titulo inſcripſiſti, RESPONSIO CHRISTIA-

NORVM IVRISCONSVLTORVM AD FRANCISCVM DVARENVM.

In quo non tam falsi crimen & calumniam, cui Rotæ suppliciũ imponis: quàm Thrasonicam quandam & prodigiosam atque inexplebilem inanis gloriæ cupiditatem omnes admirati sunt, quòd te vulgo persuasurum putaris, Christianos Iurisconsultos omnes (nã in indefinita vniuersalis vim obtinet) Balduini cuiusdam patrocinium ac defensionem suscepisse: vt qui librum illum viderent, repentè magna quadam illius hominis admiratione commoti, quęrerent, Ecquis tandem Balduinus ille est, quem tot vndique Iurisconsultorum cateruæ defendunt? vt mihi certè libello isto tuo nõ secus facere voluisse videaris, quàm Psapho ille nescio quis in Lybia fecisse suis auiculis narratur: qui cùm isto eodem quo tu quærendi nominis morbo teneretur, diuinitatis etiam famam captaret, aliquot aues vocales & sermonis humani dociles cepit, quas hæc verba sonare docuit. MAGNVS DEVS PSAPHO: quibus tandẽ dimissis, Lybes commoti Psaphoni rem diuinam, tãquam deo alicui, facere cœperunt

runt. Itaque huc illa verborum ornamenta pertinent, quæ tu, ô tragica ſimia, in illo tuo libello Iuriſconſultos illos Chriſtianos de te proferre docuiſti. *Obſtupuimus Duarene, cùm ſenſimus in quem virum (id eſt Balduinum) iſta diceres*: pag. 123. Item pagina 144. *Nullum tali viro in hoc orbe putas patere aſylum, quem certatim inuitant & clariſſimæ ciuitates, & ampliſſimi Principes?* Quæ cùm ab hominibus imperitis legerentur, metuere profectò quidam incipiebãt, ne quod nouum in Germania bellum propter iſtud Principum de Balduino obtinendo certamẽ exoriretur. Ex eodem genere illa ſunt in Cõſtantini tui præfatione: *Quum nuper in conuentu Principum Vormacienſi eſſemus*. Nam qui tuæ conſuetudinis imperiti hæc legunt, medium te Vormaciæ inter ipſos Principes celſiſſima aliqua in ſede in ipſis aulæis conſediſſe arbitrantur: cùm tamen non maiorem hac verborum iactatione vtendi occaſionem haberes, quàm muliones, aut culinarij Principum ſeruuli, qui æquè vt tu, Vormacienſi Principum colloquio, in triuiis & quadriuiis circuncurſantes, interfuerunt.

Sed

Sed longiores híſce in rebus ſumus. Video enim quid reſponſionis afferre cupias: ſuperiores illas ineptias tuas præteriti temporis inſcitiæ cõdonandas eſſe: nunc autem longè aliam grauitatis, doctrinæ ac ſapientiæ tuæ acceſſionem factam eſſe. Itaque de te non ex ſuperioribus annis, ſed ex præſentis temporis ſapientia iudicandum nobis eſſe. Placet conditio, mi Balduine: ſumamus librum illum tuum optimum quem nuper admodum nobis edidiſti: quémque hoc ſplendido titulo exornaſti: DE INSTITVTIONE HISTORIE VNIVERSAE, ET EIVS CVM IVRISPRVDENTIA CONIVNTIONE. Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu? an non quum iſtas inſcriptionũ ampullas proiicis, metuis ne quis naſutus illud eiuſdem Poetæ inſuſurret: Parturiunt mõtes: naſcetur ridiculus mus: aut illud in eandẽ ſententiã, ὤδινεν ὄρος. ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο. τὸ δ' ἔτεκεν μῦν. Sed ad rem ipſam veniendum eſt. Primum omnium, mi Balduine, velim mihi familiariter & extra contentionem omnem reſpondeas: quo tãdem animi tui morbo factum ſit, vt cùm Iuris ciuilis

Interpretandi prouinciam susceperis, profitearis, sustineas, quod onus alij omnes eruditi & prudentes viri Ætna grauius esse queruntur, tu tamen, tanquam quidam παντοδαὴς δημόκριτος, aut Trimegistus aliquis Mercurius de cœlo delapsus, vniuersam te humani generis historiam, inde vsque ab orbe condito ad nostra hæc tempora complecti posse profitearis? nihil iam de ingenij tui acumine, nihil de Latinæ orationis facultate, nihil de industria dico tua: tibi summum ingenium, summam eloquentiam, summam denique industriam largior: potésne, quæso, duo ista disiunctissima longissiméque diuersa tum historici vniuersi, tum Iurisconsulti munera sustinere? Deum immortalem, ecquodnam tuum ista in re iudicium est? Si Iurisconsultus vlla se in historia exercere debet, in qua tandē potius id debet facere, quàm in ea quæ ad suam Spartam (vt dicitur) exornandam, id est ad Iurisconsultorum dignitatem amplificādam attinet? Annos iam amplius quindecim historiam nobis polliceris: nullus est libellus tuus, in quo nō pollicitationē illam tuā millies inculces atque renoues. Tam

multa apud Ciceronẽ, Gellium, Fabiũ, Senecam, Valeriũ & alios veteres de Iuriſcõſultorum Romanorũ inſtitutis, conſuetudine, rationibus ſparſa ſunt: quis hæc collegit? quis vnum in libellum coaceruauit? quis Latini ſermonis elegantia cõcinnata, ſtudioſis legenda propoſuit? Túne, mi Balduine, qui floſculos illos ne odoratus quidem vnquam es? an potius is iuriſconſultus, cuius nonnulla tam acerbè, tam contumelioſè, tam petulanter in libris tuis inſectari audes: cùm tamen tam multa ex illius commẽtariis ad verbum tuis in libris tranſcripta pro tuis impudenter edas? An non eius Iuriſconſulti qui ſuas nobis non iuris ciuilis, ſed vniuerſæ hiſtoriæ pandectas ebullire ſolet, potiſſimum munus fuit, docere: Quodnam olim Iuriſconſultorum munus fuerit: Quibus illud honeſtum ac plenum dignitatis nomen vſurpare liceret: Ecquanam ratione illa tanta dignitas quæreretur: Quæ Iuriſconſultotum auctoritas Romæ fuerit, quo in loco, quo tempore, quóque modo & via ſuos diſcipulos docerent. Horum in tuis libris, ne tenuiſſima quidẽ ſuſpicio eſt. Verùm hæc omitto. In

hiſtor

hiſtoria Iuris ciuilis nihil obſeruaſti, quod tamen potiſſimum eius quam profiteris artis munus fuit. At in aliis hiſtoriis omnibus, nihil eſt quod non ſcripto quodam tuo propediem edendo comprehenderis. Quid? vlláne hiſtoriæ pars eſt quæ arti tuæ propinquior ſit, quàm ea quæ vulgò Antiquitatum Romanarum appellatur? Id eſt, de magiſtratibus populi Romani, de iudiciis, comiciis, legibus, auſpiciis, ſacerdotiis, quos locos vides noſtris temporibus à Gruchio, Manutio, Sigonio, Hotomano, Onufrio, & aliis eruditis viris tractatos eſſe: à te verò quando tandem vel minima ex parte contactos? contactos dico? imò verò per ſomnium tantummodo conſpectos? Me certè, Balduine, tuæ iſtius arrogantiæ dicam an ſtultitiæ piget, pudétque. Quindecim iam anni ſunt, ex quo nobis aſſiduè neſcio quam mirificam hiſtoriam pollicitaris. Omnes qui hæc audiũt, tuámque ingenii præſtantiam non norunt, ſpe quadam & expectatione inſignis alicuius ſcripti commouentur. Nuper cùm eius hiſtoriæ proœmium (quæ Prolegomena vocas) nobis dediſti (quibus ſi reliqua pars

peræqua proportione respondeat, Augustini certè aut Bartoli scripta superaturus es) cùm, inquam, boni quidam viri ea prolegomena tua legissent, memini nonnullos fuisse, qui te citharœdi illius similem fuisse dicerent, de quo scribit author Rhetoricorum ad Herennium, qui quum prodiisset optimè vestitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea coloribus variis intexta, & cum corona aurea magnis fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatissimam auro & ebore distinctam, cúmque magnam populo commouisset iis rebus expectationem, repentè silentio facto, vocē emiserat acerbissimam cum turpissimo corporis motu: vt quo melius ornatus & magis fuerat expectatus, eo magis derisus, contemptus atque abiectus fuerit.

Sed vtrum illi rectè an secus de te iudicent, operæprecium est ex re ipsa cognoscere. Nam initiū optimi libri tui est huiusmodi: *Conditi à Deo sumus, & collocati in hoc mundo, tanquam in amplissimo quodam amphitheatro, primùm vt spectatores, deinde vt actores, atque etiam vt iudices quodammodo simus.* Nimirum

rum hoc illud eſt quod vulgò dici ſolet, ἀρχῆς κακῆς τέλος κακόν. Quàm turpe gubernatori, præſertim de arte glorianti, ſoleat eſſe, ſi in ipſo portu impingat: nequaquam te, Balduine, latere arbitror. Cur indecores, inquit ille, in limine primo, deficimus? At hîc quàm turpia in ipſo limine ac veſtibulo tuo peccata reprehẽdantur, vide: primùm quòd actores in amphitheatro colloces, cùm amphitheatra gladiatorib. potius, aut venationibus, quam ludis ſcenicis pararentur: neque actores in ipſo theatro, ſed in ſcena ac pulpito ſuas agere partes ſolerẽt. Præterea, quòd ſpectatores diuerſos à iudicibus cõſtituas: imò verò eóſdem iudices appellas, quos prius actores nominaſti. Mihi crede, mi Balduine, cùm in portu tam turpiter nauẽ impegeris: vix quemquam in iſta longa quam inſtituiſti vniuerſæ hiſtoriæ nauigatione vectorẽ reperies, qui ſe tibi in altum nauiganti concredere audeat. Eiuſdem modi proœmium fuit alterius cuiuſdam libri tui quem tu de lege Voconia & Papia inſcripſiſti: vbi ita ſcribis. *Quo magis conſidero Iuriſprudentiæ conditionem, tanto magis ſentio hiſtoricam, quàm aut Dialecticam*

cam au Rhetoricam διαίρεσιν siue ἀνάλυσιν esse necessariam. Quis enim vnquam fando audierat, historicam διαίρεσιν aut ἀνάλυσιν, ante illum tuum librum editum nominari? quis easdem methodos vnquam antea Rhetoricas appellari audierat? Verùm hoc in te Dei summi iustum iudicium fuit: qui cùm eruditi hominis de optimo iuris interpretandi genere disputationẽ, in qua methodos illas explicarat, & quam eruditissimi quique Iurisconsulti summa consensione comprobarant, quod acerbitatis inuidiæque tuæ virus fuit, ferre non posses: eam solus vituperare, quàm cum aliis eruditis viris laudare maluisti. Neque enim cuiquã ignotum est, quorsum illa tua ex abrupto inchoata præfatio pertineat: neque verò is quem antea significaui, non & de illo & de aliis præterea nonnullis librorum tuorum locis quibus tu eum lacessis, certior factus est: qui si vnquã diuturna patientia fractus suos in te aculeos contorserit, næ tibi istam verborum iactationẽ excutiet: quamquam vt ipse quodam loco scribit, nunquã istiusmodi simioli, qualem te esse agnoscimus, ita illi stomachum mouebunt, vt eos responsi

ſponſione vlla dignetur. Sed iam ad præclara illa tua prolegomena redeamus. An cùm de vniuerſæ hiſtoriæ inſtitutione tantum volumẽ editurus eſſes, nunquam tibi in mentem venit, breuiter & dilucidè quid eſſet hiſtoria definire? Deinde eius vel partes vel ſpecies certa quadam diuiſione explicare? Nam de definitione quidem nullum in iſta tua farragine, vel tenuiſſimum veſtigium extat. In extremo autẽ de diuiſione ſic ſcribis: *Quid igitur nunc dicimus? Soleo dicere hiſtoriam primùm eſſe ſacrã & breuem: deinde ſacram ciuilem & diffuſam: poſtremò barbaram & horridam videri. Hanc enim diuiſionem tripartitam mihi præſcribo: deinde ſingulis partibus ſubdiuiſionem tripartitam ſubijcio: vt iam nouẽ partes ſint, iterúmque ſingulas in tres ſubſeco, & 27. efficio.* Hæc quæſo, Balduine, vtrum irridendi lectoris cauſa, qui libri tui indice commotus eum emerit: an verò riſus potius omnium in te excitandi gratia ſcripſiſti? Nam ſi hanc potius diuiſionem quàm ægri veteris ſomnium, aut ænigma quoddam Bœoticũ eſſe putas, næ tu perſpicuè in iſta hominis figura elephanti te corio tectum eſſe demonſtras.

Iam

Iam verò de ordine istius postremi libri tui quid dicam? in quo siqua certa ratio, siqua rerum series obseruata est imò nisi eadem rerum omnium confusio ac perturbatio retēta est, qua tu aliis in omnibus scriptis tuis vti soles, nisi, inquam, farrago, vel potius colluuies quædam sit locorum passim ex variis scrptoribus, nullo iudicio desumptorũ: volo mihi Mineruam ipsam quæ sapientiæ (vnde ordo nascitur) dea nominatur, iniquam infestámque esse. De quo tamen, si mihi credendum non putas, arbitrum tibi honorarium dabo, vel ipsum Georgium Cassandrũ doctissimum virum, & in Dialecticis exercitatissimũ: quoniam iam te (vt audio) in ipsius amicitiam insinuasti. Eum, inquam, doctissimum virum tibi iudicem fero, quem, vt opinor, tanquã tibi ob nimiam erga me suam beneuolentiam suspectum, nequaquam reiicies. At enim Cassandrum dices de te hoc pro testimonio dicturum, te historicos veteres quamplurimos legisse, non modò sacros & ecclesiasticos, verumetiam profanos: præterea scriptores Theologos percurrisse: Iræneum, Augustinum, Ambrosium,

Hieronymum, Tertulianum & reliquos. Eſto: quid tum poſteà? continuóne tibi ad vniuerſam hiſtoriam conſcribendam idoneus videtur is qui multa multorũ ſcriptorum volumina perlegit? Vetus eſt, Balduine, & verum illud, cùm de alio quouis ſcribendi genere, tum præcipuè de hiſtoria: SCRIBENDI rectè ſapere eſt, & principium, & fons. Itaque Polybius ſcriptor, meo iudicio ſapientiſſimus, teſtatur maximam & difficillimã partem hiſtorici operis eſſe, rectè & ſapienter de aliis iudicare. Fuit ſuperioribus annis in Germania, & pòſt aliquandiu in Gallia, Nigonius quidam, homo nihilominus quàm tu celebris: cæteróqui memoria planè prodigioſa: nullum apud Bibliopolas ſinebat eſſe librum, quin cõtinuò euolueret. Idcircóne tamen aptus ad hiſtoriam conſcribendam videbatur? Nihil profectò minus. Quid ita? Quia iudiciũ in eo, item vt in te, Balduine (apertè ac liberè tecum agam) deſiderabatur? Itaque cùm in auditorium ſuum prodiiſſet, & ſuggeſtum aſcendiſſet, riſum omnibus cõmouebat: cùm tamen idemtidem Bartolum, Ariſtotelem, Galenum, Platonem

nem, Petrum de Bella pertica, Augustinũ, Ciceronẽ, Panormitanũ, Plinium, Cælium Rhodiginum, & alios innumeros plenis buccis detonaret: ídque tanta confidentia, vt sæpenumero paginas ex illorum scriptis integras memoriter pronuntiaret. Ex eodẽ genere fuit alter quidam Iurisconsultus celeberrimus, qui & ipse superioribus annis in Germania docuit: nullus est in Bartolo, Baldo, Alexãdro, Panormitano, Iasone, & aliis vestris doctoribus locus tam abstrusus, tam recõditus, quem ille non in promptu habuerit. Legit etiam diligẽtissimè Augustini, Ambrosij, & aliorum Theologorum commentaria. Quid? continuóne tamen aptus ad conscribendam historiam videbatur? nihilomagis quam tu, mi Balduine, qui quemadmodum ille de vxore sua (si bene memini) Margarita: sic ipse de te, tuîsque factis etiam domesticis perpetuò tuis in scriptis mẽtionem facis: quod quàm ineptum ac ridiculũ sit, nemo vel mediocri prudentia præditus ignorat: licétque id tibi, vel ex Fabij Quintiliani præceptis cõdiscere. Itaque Iurisconsultus ille πολυΐστωρ, ea præstantia iudicij erat, vt cùm Tubingæ

ius ciuile doceret, & montem quemdam oppido propinquum, auroræ, qua ex parte Bibliothecam habebat, oppositum animaduertisset, Principem repentè adierit, & vel eum montem statim excindi, vel sibi missionem dari postularit: Basileam autem cùm ex Gallia profugus, mulo suo insidēs, ingressus esset, totámque vrbem diu oberrans, Germanicæ linguæ imperitus, Ciconiæ cauponam reperire non posset, vnumquemque obuium hac voce compellaret, *La cicongne*, ciconia, πέλαργος: qua de causa cùm à puella quadam, quid ille cuperet suspicante, ad Syluestris cauponam perductus esset, confirmabat se puellam quæ Latinè aut Grecè intelligeret, in publico reperisse. Simillima profectò tua, Balduine, in historiis cōficiendis ratio futura est. Eadem enim te ingenij iudiciíque præstantia præditum esse video, qua illi πολυίστορες fuerunt. Quòd si tibi aliquam à me hac in re fieri iniuriam, existimas, volo tibi huius meæ sententiæ clarissimum documentum ac testimonium proponere. Nam per Musas te omnes quibus tamen infestus videris, rogo ac percontor, ecquænam tandem illa

tanta vel ſtultitia, vel beſtialitas tua fuit, cùm in præfatione tui de legibus XII. tabul. libri, pag. 30. ſcripſiſti: legatos populi R. qui in Græciam ad leges petendas proficiſcebantur, recte facturos fuiſſe, ſi ab Italia in Græciam traiicientes iter per Maſſiliam (quæ in Gallia prouincia eſt) feciſſent. Eam enim ciuitatem optimarum tunc legum laude & gloria floruiſſe: vellē, inquis, *etiam togati obiter Maſsiliam nauigaſſent. Habebat ea ſenatum & leges &c.* Quid? vlline vnquam poſt homines natos quantumuis ſtulto, ſtolido, ſtupido mortali, tam abſurde loqui in mentem venit, vt quæ ciuitas procul a tergo poſita, atq; amplius ducentis milliaribus remota eſſet, eam tamen in via poſitā, atque obiter viſendam diceret? An non hoc vnum, Balduine, ſtuporis ac vecordiæ tuæ ſatis magnum argumentū eſt? Tu mihi neſcio quam ab orbe condito hiſtoriam tot iam annos pollicitaris, & vſque eo regionē ac geographiam imperitus es, vt Maſſiliā in mari Ionio poſitam exiſtimes? O Philippe Melancthon? vbi tua mens, vbi tuum conſiliū fuit? cum viuo Balduino tanto hiſtorico, geographo,

& polyhistore, perpetuæ historiæ descriptionē suscepisti. Me certe amentiæ istius tuæ, Balduine, vehementer pudet: tuorum verò non seruulorum, sed magistellorum, Ioānis Veteris, Michaelis Fabritij, ac simiolorū eiusmodi sanè miseret: qui cum operam, nomen, pudorem denique tibi suum ad istos tuos libellos diuulgandos addixerint, vbi tua ista tam auilia deliramenta patefacta audierint, præstigias tuas detestabuntur: amētiam verò suam deplorabunt: qui cùm opinione quadam Historicæ doctrinæ tuæ adducti, & iactationum tuarum fumis effacinati, tantum tibi in se potestatis atque imperij tribuerint, nunc te Asini illius Cumani simillimum esse agnoscēt: de quo in fabulis narratur, quòd cum abrupto loro in siluam profugisset, ibiq; repertum forte leonis exuuiū induisset, late per omnem illam viciniam, quæ leonē nunquam viderat, formidabili incessu, leonis ferocitatem imitans, aliquantum temporis vagabatur, ferasque omnes miserosque Cumanos territabat: vsque dum aduena quidam qui & leones & asinos sepe alios viderat, forte illac præteriens ex auriculis prominent

nent

nentibus, aliiſque indiciis aſinum agnouit. quem cum arrepto fuſte male multatum ad dominum reduxiſſet, Cumanis ſtultitiam ſuam agnoſcentibus pudorem ſimul ac riſum commouit. Licet etiam ex tuo De hiſtoria mundi libro, hiſtoricæ ſapientiæ tuæ aliud argumentum proponere. *Deus* (inquis, pagina 203) *condidit mundum quatriduo: & res inanimatas (nempe infrà lunã) diſcerno abs ſuperioribus. Sed cùm hæc crearentur, illas quoque compoſitas eſſe audio.* Item 207. *Menſis autem quo Deus mundum condidit noſtro Martio reſpondet. Olim Romani vrbis ſuæ natalem Palilibus celebrabant AD. XI. CAL. MAII. nos mundi natalem nunc multo magis obſeruemus.* Item pag. 209. *De hominis creatione videamus. Conſtat is corpore & animo: corpus ex humo Deus affinxit: deinde animum illi inſpirauit. Equidem hîc non minus obſtupeſco, quàm cùm intueor mundum: ſed aliquid tamen delibãdum eſt. Corporis fabricam multi ſcitè deſcripſerunt: mitto eos qui imaginati ſunt quamdam ſimilem faciem in luna. De hominis animo quid dicam?* Hæc Balduine, cùm in optimo libro tuo leguntur, nemo eſt quin exclamet, Euge, euge Lyſiteles: iam palmam feres. Hæc enim vniuerſæ hiſtoriæ

tuæ ſpecimē eſt:hi ſunt flores quos ex tam multis hiſtoricis & ſcriptoribus antiquis decerpſiſti. Hæc eſt celſitudo ſpeculæ in quā aſcendere te cupere ſcribis, vt vniuerſum inde mundum & omnium ætatum mortales deſpicias. At quid dico ſpeculā? Tu verò nos longè in altiorem, nec minus calidum locum ineunte ſcilicet hyeme reuocaſti? Sic enim pagina 18. ſcribis: *Quid ſi iam dicerem hiſtoriam collocare homines in globo ſolis?* Papæ, non equidem poſthac mirandum erit, ſi lunaticus nobis appareas: qui cùm in ſolis globum hiſtoriæ mundi conficiendæ cauſa conſcendere velles, à luna, (per cuius globum, ſicuti Legati Romani per Maſſiliam, præteribas) tanquam alter Endymio, pro amaſio retentus ſis. Itaque lunatico afflatu magnus deæ Sacerdos incitatus, de ſublimi & excelſo loco hæc nobis oracula paucis pòſt verſibus fudiſti. *DICO DIVAM Hiſtoriam templo etiā quodam eſſe dignā: & vera rerū ſiue pictura, ſiue ſcriptura eſſe colendam.* Præclaram verò & dignā Ecebolij diſcipulo ſententiā: qui quæ templa Chriſtiani paſſim in Gallia audiendo verbo Dei poſtulant, ea diuæ ſuæ hiſtoriæ

ædific

ædificanda censet: nimirum vt ipsi quoque statuā proximè diuæ Historiæ simulacrū, non tantùm extrinsecus deauratam, sed (vti Græcia olim Gorgiæ Leõtino statuit) solidam ex auro collocemus: ad eámque thura & odores incendamus. Quæ, malū, ista tanta Balduine, barbaries tua est? tantúmne Cyclops ille, synapostata tuus Durantius, siue Villegaignoius, feritatis, tantúmne immanitatis ex illa sua Antarctica Barbarie reportauit, quantum in istis tuorum verborum portentis deprehendimus? templa nos diuæ Historiæ constituemus? Hæc nimirum illa sacrosancta Theologia est, qua tu nuper Principem quemdam initiare conatus es, religionem non ex sacris Prophetarum & Apostolorum literis, sed potius ex antiquitatibus Ecclesiasticis, in quibus multas nobis relictas ceremonias legimus, constituendam esse: non à concionatoribus quibusdam ecclesiæ Parisiēsis, quòd nimium iuuenes sint, vnus etiam ex illis auditor in iure tuus aliquando fuerit, sed à magnis quibusdam viris apostatis, quos Colonia & Maguntia deducturus esses, reformandæ Ecclesiæ rationem expe-

tendam eſſe. Hinc illa in iſto tuo libro nota ſunt, pagina 109. *Affirmare verò, quod bonis nuper principibus reſpondi, rurſus non dubitabo, ſiquis in illa memoria, vt oportet, verſetur, optimam ex ea repeti poſſe definitionem earum de religione controuerſiarum, quæ orbem noſtrum concutiunt: tantóque propterea magis doleo, tales quæſtiones, quæ tantum nunc dant turbarum, ad illud placidum antiquitatis tribunal non reuocari, ſed ab imperitis tanquam pueris confuſe miſceri.* Deus tui, tuorúmque liberûm miſereatur, Balduine, miſerrime: qui ſupplices piorum Gallorum poſtulationes de conſtituenda religione vocare audeas, *QVESTIONES quæ tantum nunc dant turbarum*: qui adoleſcentes doctiſſimos, modeſtiſſimos, tam multa, tot iam annos pro Chriſto nomine perpeſſos: imperitos pueros appelles. Nos certè, quàm verùm illud ſit Apoſtoli, de apoſtatis & defectoribus clamãtis, Horribile eſſe incidere in manus Dei viuentis: vel ex hoc vno tuo ſcripto perſpicere poſſumus. Sed iam ad cætera pergamus. Veniẽdum enim eſt hoc tempore ad alteram optimi libri tui partem, in qua de Iuriſprudentiæ cum hiſtoria coniunctione & quaſi cognatione

diſſeris

differis. Mira enim tua in ista disputatione non dico contentio, sed profectò bilis, & aduersus eos quibus vereris ne tuum istud iudicium probetur, iracundia est. Verùm in ista tamen vel contentione, vel iracundia tua, argumentum saltem aliquod afferre debuisti quo nobis paradoxũ illud tuum probares. At in verbosa ista & tortuosa disputatione tua, nihil planè nisi merã bilem video. Quanquam, vt rem ipsam extra disputationem tuam consideremus: Dupliciter mihi disputari videtur posse de vniuersa historia cum iuris studio coniungenda, Vtrúmne necessariò, an verò vtiliter tantùm coniungenda sit? Nam quod ad populi Romani historiam attinet, cùm ius ciuile vestrum pop. Romani fuerit proprium, dubitari non potest, quin bonæ ipsius partis cognitio futuro Iurisconsulto planè necessaria sit. Itaque tuum erat, qui nobis historiam tantoperè commendas, eam partem primo loco tradere: & de iudiciis saltem ac magistratibus populi Romani aliquid conscribere. Verùm quominus hoc vsque adhuc præstiteris, & Gruchii, Manutij, Hotomani, Sigonij qui ma-

gistra

gistratus Romanos expopofuerunt, errores refutare potueris, otij te fortasse penuria impediuit.

Aliarum autem gentium historia, veluti Ægyptiorum, aut Lacedemoniorum, aut Hispanorum res gestæ, ecquidnam obsecro cum iure vestro ciuili commune habent? cur in iuris Romani studioso eam cognitionem desideras? Vsque eóne angusta tibi videntur Pandectarum tuarum latifundia, vt eorum finibus tui se ingenij amplitudo continere non possit? Vsque eóne facilis tibi videtur Iustinianearum rhapsodiarum interpretatio, Antiquitatum præterea Romanarum cognitio, vt quæ ab orbe condito per vniuersas terrarum oras ab vllis vnquam gentibus facta sint, Iuris consulto cognoscenda esse affirmes? An non tibi tanto historiographo illud in mentem venit, quod summus historicus Xenophon in Pædia Cyri scribit, ἀδύνατον πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον, πάντα καλῶς ποιεῖν: aut verò illud in scholis vestris iactatum, Eum qui duos lepores vno tẽpore insequitur, vtroque frequenter excidere? Verùm ecquidnam, quæso, ad Iuris Romani cognitionem

nem adferre adiumenti possunt, vel Herodoti, vel Thucididis, vel Pausaniæ, vel Iosephi conscriptæ de Ægyptiorum, Græcorum, Iudæorum, Lacedæmoniorum, Pœnorumq; rebus historiæ? Videamus nunc anne hæc eadem quàm profiteris, vniuersæ historiæ cognitio futuro Iurisconsulto vtilis sit. Nam si vtilitatem ad hominem ipsum referas, id est si vtilem appellas, quæ homini in qua insit, multas ad res vsui esse possit: id verò nemo, nisi planè mente captus, nagauerit: quippe cùm vel ipsa medicina, astrologia, & musica, pictura, imò etiam palestrica vsui multas ad res Iurisconsulto esse possit. Si autem vtilitatis rationē ad Iurisprudentiam Romanam referas, quasi vniuersæ historiæ cognitio faciliorem ad Iuris Romani intelligentiam aditum patefaciat: vide, mi Balduine, ne hoc non tam facilè hominibus eruditis, qui Iuris ciuilis & præsertim librorum Iustiniani difficultates non ignorant, quàm pueris & imperitis persuadere possis. Quòd si qua extrinsecus disciplina ad Iustiniani libros intelligendos accersenda esse videatur, dicam quod tibi fortasse mirum videbitur,

medicinæ profectò mihi ſtudium videtur ad totum, De edicto Ædilitio, tractatum intelligendum vtilius eſſe, quàm rerum ab Indis aut Ægyptiis geſtarum cognitio. Sed quid nos inepti vel de hiſtoria, vel de medicina garrimus? Dialecticam, Dialecticam, inquam, Balduine, longè magis Iuris ſtudioſis commendare debueras: ſiquidem quantum in ea præſidij atque adiumenti ſitum eſſet, vnquam intellixiſſes. Tu verò cùm neque vllam vnquam iuris ciuilis partem vel mediocri artificio tractaris: cùm ſcripta tua nihil aliud ſint, quàm vel ex Brectani præceptotis tui, vel ex aliorum libris emendicatæ, ſuppilatæ, ſuffarcinatæq́; rhapſodiæ: quemadmodum vir doctiſſimus Antonius Contius ſæpe iam ſuis in libris teſtatus eſt: adeóne alienus à ſanitate, adeò tenuitatis tuæ oblitus, adeò imperitiæ tuæ immemor fuiſti, vt vniuerſam te hiſtoriam ſcripto aliquo complexurum profitereris? eámque diceres *non ſolùm vtiliter, verùm etiam neceſſariò cum Iuris prudentia cõiungendam eſſe?* Item pag. 106. *alteram ab altera contineri, & ſuis libris tanquam finibus includi.* Item 104. *illam coniunctionem*

tam

tam esse necessariam, quàm varias corporis indiuisi partes aut membra diuelli, neque possunt, neque debent: adeò vt statuere non potueris plúsne lucis historia ex Iurisprudentiæ libris, an Iurisprudentia ex historicis monumentis accipiat. Quæ quidem ita abs te scripta, mihi crede, si fortè in virorum prudentium oculos incurrant, verendum est, ne vel Arcadiæ pecuaria rudere dicant: vel veteri Iurisconsultorum tuorum prouerbio, te ex potestate exiisse, atque ad agnatos & gentiles deducendum esse confirment.

Verùm hactenus meo me, Balduine, tui admonendi, siue mauis obiurgandi instituto satisfecisse arbitror, neque enim istius libri tui vitia, quæ infinita sunt, persequi, sed pauca quædam quasi exempli loco tibi indicare, mihi ab initio propositum fuit. Non enim mihi Herculis in expurgando Augiæ stabulo vires sumo: quod tu fortasse in vniuersa historia contexenda fecisse videri possis. Duabus tantùm de rebus breuiter te & amanter in hac Epistolæ meæ clausula admonendum puto: quarum vtraque tibi profectò plurimum ad illud institutum tuum adiumenti allatura est.

Prior eſt, vt deinceps Latini tibi ſermonis facultatē aliquā mediocrem ſaltem compares, ne ſemper illa abs te audire cogamur: *Ac quidem alioqui abs Ariſtotele & abs Conſtantino audio olim præclarè quidem aliquando dictum fuiſſe: niſi ſi alioqui meminiſſem me aliquando apud Platonem legiſſe quandoquidem alioqui nos abs diua Hiſtoria in globum ſolis (ſicuti Strepſiades abs ſcarabeo) in nubes extollimur.* Quæ etiam dum in tuis prælectionibus pronuntias, ita mentum, malas, totum denique os tuum diſtorques, vt vel nucem, (quemadmodum olim de Sexto Penario dictum eſt) frangere velle: vel ſannio quidam qui ſcloppo tumidas intendat rumpere buccas, eſſe videaris. Qua de cauſa memini fuiſſe non neminē, qui cùm te fortè Heydelbergæ docentem audiſſet, Doctorem te nucifrangibulum appellarit. Et profectò, & de ſtylo ac genere ſcribendi tuo illud vnum dicam, mirum mihi videri ſolet, quamobrem A B S, tibi præpoſitio, vel illa coniuncta N I S I S I adeò placeat, vt in iis libris quos aliquot ab hinc annos edidiſti, neque A, neque A B, neque N I S I præcisè: ſed vel A B S, vel N I S I S I

coni

coniunctè perpetuò legatur. Vt iam hic ſit apud multos ſtyli tui tanquam index: qui quoties mirificum iſtud A B S, tuis in libris legunt, riſum continere vix poſſunt: præſertim cum oris tui vægrandem illum hiatum cogitant, quaſi prætereuntibus muſcis inſidieris: aut pro manducca locare te Pariſienſibus vellis. Alterum de quo te etiã atque etiam monendum puto, non minus ad laudem aliquam ex ſcriptionum labore comparandam pertinet: nimirum vt artem aliquam addiſcas, quæ te certum in ſcribendo ordinem ſeruare, & poſteriota prioribus quaſi membra membris aptè ac diſpoſitè componere doceat. Iubet enim Plato (vt in Phædro legere potuiſti) orationes noſtras inſtar animalium habere: vt neque ſine capite ſint, neque ſine pedibus, ſed & media habeant & extrema inter ſe congruentia, omníque ex parte conſentientia: cuius contrarium vitium Horatius in illis notiſſimis verſibus deſignat: Humano capiti, &c. Tu verò vſque ad hoc tempus ita ſcriptitaſti, vt tibi ſatis eſſe videretur, bullatis ſi tibi nugis Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo: quemad-

modum ille ait: & Typographis farragines vndique corraſas mittere. Quod ſi quia vel mihi non credis, vel vitia tua audire non vis, indigneris, inſultes, ſcriptóve me aliquo virulento, quaſi tuarum laudum inuidum inſecteris, & contra religionis Chriſtianæ præceptum pro bono malum rependas: ſi denique quod initiò ex Salomone poſui, irriſorum & improborum conſuetudinem imitans, ad conuitiandum te & Bacchandum contuleris: quemadmodum in illo tuo contra Duarenum libello feciſti: cùm ego te pro deplorato habebo, tùm quod veteres de deſperatis ægrotis feciſſe legimus, in publico te deponam: & omnẽ morbi tui rationem ſcripto aliquo non infaceto (quod ab amico quodã tuo tibi iampridem paratum eſt) obuio cuiuis explicabo: vt omnes intelligant, non amicorum tibi ſtudia, conſilia, cohortationes: ſed temetipſum tibimetipſi duntaxat defuiſſe.

Eiuſd

EIVSDEM APPENDIX,

qua nouis Balduini Balaamitæ calumnijs respondetur.

AEC tibi, Balduine, ſcripſeram, & iampridē mittere inſtitueram, cùm mihi forte furiales quoſdā libellos tuos videre contigit, in quibus tanquam alter Balaam, maledicus mercenarius, à Canonicis Pariſienſibus conductus, rabioſe in optimum quemque Dei & eccleſiæ Chriſtianæ miniſtrum debaccharis: ac præſertim in virū cum omni liberali doctrina politiſſimum, tum etiam vera pietate inſignem, Theodorū Bezam: qui ſi me audiet, neque te reſponſione vlla dignabitur, & Diabolo te patri ac domino tuo, cui totum te mancipaſti, cruciandū ac vexandum relinquet. Satis enim tuorum te ſcelerum, ſatis apoſtatiæ tuæ, & impieſatis, & ſexies iam mutatæ religionis, ſatis eius abiurationis quam nuper apud Louanienſes tuos publice ac ſolenniter feciſti furiæ cruciant: ſatis te ludibriū ſacroſanctæ Cœnæ ad quam toties deteſtandum iſtud roſtrū tuum admouere auſus es, vlciſcitur.

Neque dubium eſt,quin lepra iſta ſpiritualis tua,non vſque eò te ſtupidum reddiderit,vt non ſæpe in animo & conſcientia tua ſentias, quod ſuperius tibi denunciaram. *Horribile eſt incidere in manus Dei viuentis.* Nam iſta quæ te agitat animi rabies,deſperatiõis propinquæ prænuntia,manifeſtum diuinæ in te iræ teſtimonium eſt : cum tanquam alter Aiax furore amens, & ſpumas in ore agens,lapidibus obuios quoſque, quamuis nihil de te cogitantes, inſectaris. Quid, malùm,aut tibi,aut lutulẽtis iſtis tuis mancipiis magiſtro Ioanni Veteri,aut Michaeli Fabritio,cum eo Iuriſconſulto negotij fuit, qui veſtrum antehac nomen nunquã audierat? quem tamen nihil quicquam de vobis cogitantem ſed vocationi ſuæ placidè & quietè inſeruientem tot iam contumeliis & furialibus libellis inſectati eſtis? Eius ego honeſtiſſimũ nomen neque ſtercoreis iſtis nugis veſtris tractandis cõtaminabo: neque pluribus verbis contra tam ieiunas ac frigidas calumnias defendendũ ſuſcipiam. Veſtro vos Diabolo,patri ac domino Baalamitarum,vexandos & laniãdos relinquam. Verbum tantum illud Iuriſconſulti

ſulti illius amici mei nomine adſcribam, quod tamen non tam ad veſtram refellendam impudentiam, quàm ad eluendam quorundam ſuſpicionem attinebit. Quicunque vel antehac dixit, ſcripsítue, vel poſthac dicere ſcriberéue audebit, libellũ Gallicum cui titulus eſt, Epiſtola ad Tigrin Franciæ, ab illo iuriſconſulto vel ſcriptum, vel editũ, vel typographo datũ miſſúmue, vel quauis alia ratione promulgatum: eum impudentiſſime, nequiſſimé, ſceleratiſſiméque mentitum, mentiturúmue eſſe. Neque enim atrox illud facinus propter quod in tam multorum ſuſpicionem adductus eſt, illi vnquam in mentem venit. Quod ſi quis ex iſtis delatoribus iudicio volet cum ipſo contendere denuntio paratum illum ſemper ad cauſam ea de re, apud quemuis integrum atque idoneum iudicem, capitis ſui periculo dicendã, fore. Iam verò, quòd tu maledicere Balaam, Pariſienſiũ Canonicorũ offa & mercede conducte, nuper ſub nomine Fabritij neſcio cuius fabricatus nouã calumniam es, quaſi amicus idem ille meus & Athæûs eſſet, & propter flagitium ab eccleſia excomuni-

catus,à priore ſchola ſua exauctoratus fuiſſet. An non furialem tuam in tanta impudentia rabiem ac ſuſpendioſam deſperationem tibi propinquam atque impẽdentem oſtendis? Vbi tandẽ (vt ad illud primũ veniam) vllum in eo ἀθεότητος argumẽtum deprehendiſti? Cedo mihi factum ipſius vllum, quod eius ſceleris indicio eſſe poſſit. Atque vt tecum ô Dialectice noſter certa quadam ratione diſputem: conſentaneáne tibi hæc videntur? nullũ eſſe Deũ putare: & Eccleſiæ fruendæ cauſa ſeptemdecim prope annos procul à patria tenuiter vitam labore ſuo tolerare. Nullum eſſe Deum putare: &, tot annos malle in ſumma tenuitate cum Euãgelicis viuere, quàm opibus atque honoribus in patria florentẽ cum idololatris vitã agere? Cõſentaneáne inquã, tibi hæc vocari a Dialecticis videntur, an verò repugnantia? At tu tantopere Diua Hiſtoria tua delectaris, à qua te in globum ſolis ſublimẽ ferri prædicas, vt de Dialecticisne per ſomnium quidẽ vnquam cogitaris. Audio: ſed tamen antequam Hiſtoriã conſcribas, condiſcas cenſeo, neque Maſſiliam in itinere Græciæ Romanorum

legat

legatis fuisse positam, neque (vt alia omittam) calũniatoribus apud Romanos Rotæ supplicium cõstitutum fuisse. De quo ipso sane quo magis cogito, eo mihi mirabilius videtur, te tantopere vetere illa tua calumniandi cõsuetudine delectari. Quid? An non Rotæ illius supplicium & crurium (quemadmodum scripsisti) atque ossium tuorum confractionem cohorruisti, cùm integerrimæ famæ hominem & Atheum & ab ecclesia propter flagitia eiectum, & ex schola pulsum fuisse calumniatus es? Quæro enim ex te, si pulsus aut excommunicatus est, solúsne tu id, an etiam sexcenti alij resciuerunt? Lucéne illud, an in tenebris factum est? in sylua ac solitudine, an in ciuitate celeberrima? Ne vide quid impudentiæ isti tuæ respondeam. Cedo mihi tu hominem vnum in orbe terrarum, existimationis integræ, qui hoc confirmet: volo tibi verum id fuisse, & illum quem ita rabiose insectaris capitis supplicio dignum esse confiteri. Mihi crede, Balduine, prius quam istud probes, longe facilius nobis erit te, impietatis, & incestus, & excommunicationis conuincere. Sed

quid mirum eſt, deſperabundum hominem, in ſpiritum ſanctum contumelioſum, cœlum ac ſolem deteſtantem, Deo atque hominibus infeſtum, furiales iſtas voces in optimos quoſque viros edere? Eiectum te, Balduine, & excommunicatum ab omnibus piis, quicunque in Gallia aut Germania tuum nomen vnquam audierunt, negare non potes. Septies his viginti annis religionem mutaſti. Non ſæpius fere ſerpentes pellem mutant. Educatus es apud tuos in Flandria Papiſticè. Poſtea Geneuæ Chriſtianam religionem profeſſus es: eoq́; nomine aliquoties ad corporis Chriſti cōmunionem acceſſiſti: inde Lutetiam profectus, Papiſticum habitum recepiſti. Mox Geneuam reuerſus, & in Caluini contubernio, menſa, familiaritate, menſes multos commoratus, iterum Euangelici nominis factus es. Poſtea, Biturigibus ad Papiſticam idololatriam, & tanquam canis ad vomitum rediiſti. Inde Argentoratum profectus, Euangelicum te profeſſus es: cum Petro Martyre vixiſti, Cœnam Dominicam, in Gallorum eccleſia, amplius decies participaſti. Mox Heydelbergum

delatus

delatus confessioni Gallicarum ecclesiarum, sub qua paulo ante Cœnam Dominicam duodecies sumpseras, hostis factus es, & Heshussianis te partibus dedidisti. Tādem in Galliam reuersus, quartùm Papista factus es. Horum si quid falsum, aut fictum est, oculos mihi volo eruas: aut, vt calumniatorium supplicium tuum imitemur, crura mihi suffringas. Cōsidera nunc noster quartū Papista, vter potius Atheus, & excōmunicatus habendus sit: is qui post agnitam semel Euangelij veritatem constanter in ea septemdecim annos permansit: an tu qui septemdecim illis annis, religionem pro locorum & migrationū tuarū varietate septies mutasti (nisi forte cùm nullam haberes, mutari illam non potuisse disputes) Is qui sponte, vt ecclesiarū bono frueretut patriam reliquit: an tu qui nunquam nisi à carnifice coactus & vexatus profugisti. Is qui diuturnum exilium atque inopiam perpeti, quàm cum idololatris viuere, maluit: an tu qui in media Gallia tandiu tuæ auaritiæ & cupiditati seruiens, in turpissima idololatria, tanquam lutulentus sus, volutatus es. Is qui honores sum-

mos, ſenatoriam dignitatem ſibi à patria millies oblatã, & fortunas mediocres præ verbo Dei contempſit, ac pro nihilo putauit: an tu, qui, vt pueri nobilis pædagogiam adipiſcereris, pudorẽ ac religionem omnem abiecisti: diciq́; Apoſtata, & Ecebolius, & Balaamita, quàm Hugonottus maluiſti. Is qui bonis & doctis omnibus charus atque accepus eſt, teſtimoniumq́; ſuæ pietatis ab eccleſia ſua optimum accepit, optimeq́; (vt moris eſt) ſcriptum atque obſignatum: an tu quem eccleſiæ omnes, quæ in orbe terrarum habitant: deteſtantur: quem earum miniſtri, ac populares, quem denique boni ac pij omnes execrãtur, pro impio ac reprobo numerant, deſperationi proximũ putãt, & iam laqueum ſibi parare, alteriuſq; iuriſconſulti Franciſi Spiræ exitum habiturum exiſtimãt. Quid tu ad hæc quartúm Papiſta Eceboli? An cùm iſtum libellũ tuum nuper ſub Fabritij tui nomine fabricabas, repente nos mutos atque elingues fore arbitrabaris? Tua tibi, mihi crede, citius mercenaria vox deficiet, cùm iſto, quem exorſus es, laqueo fauces tuas ſacrilegas comprimes, quibus ſacroſanctam

ſanctam Ieſu Chriſti Cœnam toties in ecclesijs noſtris degulaſti. Quid? vſque eóne Deum ſtupidũ existimaſti, vt vel blaſphemias & contumelias iſtas non attenderet, vel ſacrilegia illa tua, & ſacroſanctæ Cœnæ ſuæ ludibrium, & filij ſui redintegratũ abs te (vt Apoſtolus loquitur) cruciatũ aſpernaretur? toties abiectæ & contemptæ religionis ſuæ pœnas, non repeteret? Crediſtiſue vos, Athei Cyclopes, qui Dei ſummi fulgura ſecure contemnitis, non hanc ipſam impietatem veſtram & efferueſcentem in eccleſias noſtras rabiem, certiſſimũ eſſe Dei in vos tacite fulgurantis ſupplicium? *Fieri* (inquit Apoſtolus) *non poteſt, vt qui in ſpiritum ſanctum peccarit, miſericordiam conſequatur.* Item, *Voluntariè peccantibus poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis ſacrificium: ſed formidabilis expectatio iudicij, & ardor flammæ quæ aduerſarios conſumet. Si quis Moſis legem ſpreuiſſet, immiſericorditer necabatur. Quanto grauioribus ſupplicijs cruciabitur is, qui Dei filium conculcarit, & fœderis ſanguinem per quem ſanctificatus fuerat, profani loco habuerit, atque in ſpiritum gratiæ contumelioſus fuerit. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuen*

viuentis.Non vos horribile iſtud tonitru veſtráſque mentes commouet? Sed,vt opinor,ſurdis carmen canimus:& ſatis ſuperq; in homines præſertim deploratos, dicta ſunt. Neque vero dignus iſte canis Ecebolicus fuit, cuius ob latratum hoc quicquid eſt temporis conſumerem. Finem igitur faciam,deumq́;, & in filio ſuo Ieſu Chriſto Optimum, & in miſericordiarum infinitate Maximum, toto pectore obteſtabor, vt noſtræ Galliæ ab iſtis Atheis & Epicureis caueat: & ſibi eccleſiam in patria noſtra perpetuò colligat, nóſque miſericordiæ ſuæ vaſa faciat:vt conſtanter ad extremum vſque ſpiritum in ipſius ſanctiſſima fide ac religione perſeuerantes, exitia Eceboliis, Apoſtatis & Balaamitis parata vitemus.

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Chriſtum.

NICOLAI RENATI IN FRANC. BALD.

Apoſtatam Ecebolium verſus.

Quo teneam vultus vertentem Prothea nodo?
Quo capiam numero, quo pede Balduinum.
Quem non relligio, quem non lex ipſa coercet
Ipſa quibus poterit Muſa tenere modis.
Saul inter vates, anſer ſtrepit inter olores,
Atque inter doctos perditus ille viros.
Nonné ego te vidi Damonis peßime, caprum
Excipere inſidijs? quô tua nunc probitas?
Vt tu compungis ſacrorum oracula vatum,
Sic te compungat, peßimus ille Satan.
Sic te agitent furiæ, tot rumpant corda colubri
Iniiciatque ſuas, torua Megæra, faces.
Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſſa videndi?
Anne ea libertas quæ tibi ſemper iners?
Et te libertas perdet tua, peßime doctor
Quem ſacra doctrinæ, laurea, dedecorat.

In Eundem

Ipſum Mercurius Franciſcum eduxerat orco:
Eurydicenque ſuam hic carmine rettulerat.
Verum pænituit, ſtygiam & remeare paludem
Hic voluit, ſed non rettulit Eurydicen.

Eſt Deus in nobis.